

**Warsaw Spatial Humanities
seminar – seria wykładów
organizowanych przez
przedstawicieli Instytutu Historii PAN,
Wydziału Geografii i Studiów
Regionalnych UW, Wydziału
Historii UW oraz Leibniz-Institut
für Länderkunde w Lipsku
w Niemczech, online, 2022–2023**

W 2022 r. zorganizowano pierwsze seminarium Warsaw Spatial Humanities (Warszawska Humanistyka Przestrzenna – trzeba jednak przyznać, że polskie tłumaczenie nazwy nie oddaje kontekstu naukowego tzw. *spatial turn*, dobrze już rozpoznanego w świecie anglojęzycznym). Pomysłodawcami seminarium są Tomasz Panecki (IH PAN, WGiSR UW) oraz Francis Harvey (Leibniz-Institut für Länderkunde, WH UW). Razem z Wiesławą Duży (IH PAN, WH UW) co kwartał zapraszają naukowców zajmujących się badaniami związanymi z humanistyką przestrzenną. Spotkania organizowane są w formie online, co pozwala na udział badaczy z całego świata.

Pierwszy wykład w ramach WarSHum wygłosił Keith Lilley z Queen's University w Belfaście. Tytuł wystąpienia to „Mapping the Field(s): New Intersections in Spatial Humanities”. Spotkanie odbyło się 27 kwietnia 2022 r. i zgromadziło przed monitorami komputerów kilkadziesiąt osób z różnych stron Europy. Lilley mówił o najważniejszych pracach poświęconych historii przestrzennej (*spatial history*), w tym na przykład o rekonstruowaniu historycznych układów urbanistycznych uznawanych za część dziedzictwa kulturowego. Kluczowym aspektem rozwiniętym w wystąpieniu było tytułowe „kreślenie” czy też „mapowanie” pola/pól. Z jednej strony tak sformułowany temat odnosił się do wieloaspektowego i porównawczego podejścia do tego pola badawczego,

z drugiej zaś do badań poświęconych pomiarom przestrzeni fizycznej w przeszłości, w tym narzędziom pomiarowym, warunkom pracy mierniczych i ich kwalifikacjom, procesowi kreślenia map. Wykład uzupełniła owocna dyskusja.

Drugie seminarium WarSHum odbyło się 5 października 2022 r. Wykład zatytułowany „Information technologies in historical research – with emphasis on semantic web” wygłosił Tomasz Kubik z Politechniki Wrocławskiej. W czasie wykładu zaprezentowano efekty współpracy historyków i specjalistów w zakresie systemów informacji przestrzennej. Analiza zmian sieci osadniczej na Śląsku, tworzenie i wykorzystanie w badaniach cyfrowych gazeterów, czyli wykazów nazw punktów osadniczych, cyfrowe przetwarzanie źródeł pisanych, mające na celu zebranie danych pozwalających na prowadzenie zaawansowanych analiz przestrzennych, to tylko niektóre aspekty poruszone w czasie wykładu.

Organizatorzy Warsaw Spatial Humanities poprosili Anne Knowles z Maine University w Stanach Zjednoczonych o wygłoszenie kolejnego wykładu. Nosił on tytuł „Placing the Holocaust: An interactive mapping platform for Holocaust research and teaching”. Trzecie seminarium z omawianej serii odbyło się 24 stycznia 2023 r. jak zawsze zdalnie. Badaczka omówiła prace prowadzone w ramach projektu, którego celem jest stworzenie przestrzennej bazy danych na temat miejsc związanych z Holocaustem. Efektem tych prac będzie portal edukacyjny pozwalający prowadzić własne badania nad geografiami Holocaustu oraz upowszechniający wiedzę na temat przestrzennego rozmieszczenia gett, obozów i innych miejsc znanych ze wspomnień tych, którzy ocalili.

Czwarte seminarium udało się zorganizować dokładnie w jego pierwszą rocznicę, czyli 27 kwietnia 2023 r. Leif Schuermann z Universität Trier przygotował na tę okazję wykład „From digitized old maps to computer-based dynamic simulation

systems – new perspectives for digital historical geography”. Wśród kilku projektów badawczych przedstawionych przez prelegenta sporo miejsca zajęło budowanie symulacji ruchu i transportu w Imperium Rzymskim, które wymagało uwzględnienia takich elementów jak przebieg dróg, topografia czy wręcz warunki klimatyczne. Wywołało to dyskusję m.in. na temat możliwości wykorzystania sztucznej inteligencji w modelowaniu zjawisk przestrzennych z przeszłości.

Z kolei 27 czerwca 2023 r. Alexis Litvine z Cambridge University wygłosił wykład „Eighteenth-century highways of the sea. A multi-criteria simulation of European coastal shipping routes in the «age of sail»”. Wykorzystując wyniki badań nad historią europejskiego morskiego transportu przybrzeżnego, omówił obszernie znaczenie i trudności związane ze zbieraniem przestrzennych danych historycznych i pracą ze zbiorami tego typu danych. Mówił też o znaczeniu modelowania dla zrozumienia szerokich zagadnień historycznych – w tym przypadku podstaw rewolucji przemysłowej w Wielkiej Brytanii.

Szóste seminarium WarSHum odbyło się 2 października 2023 r. Zaproszoną prelegentką była Katherine McDonough, której wykład nosił tytuł „You Cannot Ground Truth the Past: Computational Approaches to Historical Maps” i jak każde seminarium zgromadził kilkadziesiąt osób zainteresowanych badaniami nad historyczną przestrzenią. Tym razem wykład dotyczył budowania oraz korzystania z kolekcji map dawnych, ze szczególnym uwzględnieniem zmian zachodzących w tej pracy w wyniku zastosowania metod uczenia maszynowego. Kluczowe pytanie postawione przez prelegentkę brzmiało: „jak możemy wykorzystać doświadczenia wynikające z krytyki systemów informacji przestrzennej w pracy z kolekcjami map dawnych potraktowanych jako zbiory danych?” Próby odpowiedzi na te pytania podjęto w projektach „Machines

Reading Maps” oraz „Living with Machines”, w których Katherine McDonough brała udział.

Dotychczasowe spotkania pokazują główne cele Warsaw Spatial Humanities: łączenie badaczy różnych specjalności podejmujących swoje badania wokół i w przestrzeni, chęć poznania projektów realizowanych w przeróżnych ośrodkach badawczych z całego świata, poświęcanie uwagi metodom i technikom badawczym

oraz sposobom wykorzystania narzędzi cyfrowych w humanistyce. Cele te zamierzamy realizować, zapraszając kolejnych badaczy z kraju i ze świata. Wszystkich zainteresowanych udziałem w kolejnych seminariach Warsaw Spatial Humanities zapraszamy do kontaktu z organizatorami pod adresem. ■

Wiesława Duży
(Warszawa)